

Program działalności Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszcy na lata 2024-2028

WPROWADZENIE

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszcy to wielodziałowa placówka powstała w 1923 roku. Jest ważną, samorządową instytucją kultury liczącą prawie 150 tysięcy muzealiów z różnych zakresów: historii, sztuki dawnej i współczesnej, grafiki, archeologii, numizmatyki, rzemiosła artystycznego, etnografii, fonografii i muzyki, historii techniki oraz farmacji i medycyny. Księgozbiór biblioteczny liczy 50 tys. wol. W muzeum zatrudnionych jest obecnie 91 osób. W przeciągu roku liczba odwiedzających sięga 100 tysięcy.

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszcy (MOB) należy do jednych z najważniejszych instytucji muzealnych w województwie kujawsko-pomorskim, jest również rozpoznawalne w Polsce. Prestiż muzeum jest budowany m.in. na profesjonalności, o czym świadczy wpis do Państwowego Rejestru Muzeów. Jest to potwierdzenie spełniania wysokich standardów związanych z tą klasyfikacją muzealną. Bydgoskie muzeum jest tym samym aktywnym członkiem ogólnopolskiej sieci muzeów rejestrowanych.

Obecny stan rzeczy powoduje, że przed muzeum stoi wiele wyzwań, związanych m. in. z potrzebą nowej infrastruktury, zmodernizowania przestrzeni magazynowych, biurowych i wystawienniczych, ale także dofinansowania również kadry muzeum. Najbliższe cztery lata kadencji dyrektorskiej będą wymagały aktywnego zaangażowania w projekty mające na celu wzmocnienie oraz rozwój działalności merytorycznej instytucji, ale również infrastruktury muzealnej jak i społeczności pracowników.

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego ma jednak przede wszystkim ogromny potencjał wynikający z wieloletniej aktywności w przestrzeni Bydgoszcy. Ponad sto lat doświadczeń związanych z budowaniem zbiorów, organizacją wydarzeń kulturalnych, ochroną dziedzictwa materialnego i niematerialnego w ścisłym powiązaniu z miastem, powoduje powstanie **unikalnego zasobu, z którego instytucja może korzystać budując świadomie wyróżniającą ją spośród innych instytucji kultury markę.**

MISJA Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy

Dotychczasowa misja muzeum została określona w następujący sposób:

„(...) Jest nią opieka nad powierzonymi dobrami dziedzictwa kultury światowej, narodowej i regionalnej: dziełami sztuki oraz zabytkami kultury materialnej i niematerialnej, a także umożliwianie ludziom kontaktu z ich wartościami. Muzeum realizuje ją poprzez gromadzenie zbiorów, ich naukowe opracowanie, prowadzenie prac badawczych i konserwatorskich, organizację wystaw i wydarzeń kulturalnych oraz działalność edukacyjną, popularyzatorską i wydawniczą z zakresu sztuki, historii, numizmatyki, techniki, archeologii, etnografii fonografii i kultury muzycznej. Szczególny akcent położony jest na zbiory związane z Bydgoszczą i regionem, na sztukę nowoczesną oraz twórczość Leona Wyczółkowskiego – patrona Muzeum. Stwarzając warunki do uczestnictwa w kulturze odbiorcom niezależnie od ich wieku, przekonań, wykształcenia, stopnia niepełnosprawności, statusu społecznego i pochodzenia, Muzeum uczestniczy w procesie kształtowania świadomości historycznej i postaw estetycznych społeczeństwa oraz tworzy przestrzeń wymiany myśli naukowej z różnych dyscyplin wiedzy. W duchu współpracy i wielokulturowego dialogu, buduje Muzeum lokalną, narodową oraz europejską tożsamość Bydgoszczy, regionu i jego mieszkańców.”

Ustanowionej przez laty misji Muzeum Okręgowego należałoby **przyjrzeć się na nowo**, z szacunkiem zachowując nadal istotne części wypracowane przez Zespół przed laty, ale uwzględniając **aktualizację o nowe aspekty wynikające m.in. z definicji muzeum przyjętej przez Zgromadzenie Generalne ICOM w Pradze 24 sierpnia 2022 roku:**

„Muzeum jest trwałą instytucją służącą społeczeństwu, nie nastawioną na osiągnięcie zysku, która zajmuje się badaniem, gromadzeniem, konserwacją, interpretacją oraz prezentacją materialnego i niematerialnego dziedzictwa. Otwarte dla wszystkich, powszechnie dostępne i niewykluczające, muzea promują różnorodność i zrównoważony rozwój. Swoją działalność i sposoby komunikowania opierają na zasadach etyki, profesjonalnej rzetelności i społecznej partycypacji. Oferują zróżnicowane doświadczenia służące edukowaniu, rozrywce, refleksji i dzieleniu się wiedzą.” / tłumaczenie J. Suchan

Aktualizacja misji powinna ujmować cele związane m.in. z funkcjonowaniem Bydgoszczy w obszarze również Sieci Miast Kreatywnych UNESCO / UNESCO Creative Cities Network.

STRATEGIA

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, chociaż posiada określoną i spisaną przed laty misję, **nie posiada jednak opracowanej strategii**. W ramach działalności w najbliższych latach tj. w roku 2024 i 2025 planuję w gronie pracowników wypracować ważne dla instytucji oraz dla Zespołu założenia strategiczne dla Muzeum.

Pozytywne praktyki instytucji działających w oparciu o strategię m.in. Muzeum Krakowa, Muzeum w Żorach, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, pokazują zasadność przygotowania takiego opracowania.

Istotnym jest tutaj także dokument „Strategia Rozwoju Kultury Miasta Bydgoszczy na lata 2017-2026”, w którym zawarte są cele i obszary działań kulturalnych na bliższy i dalszy okres. Strategia ta jest wynikiem doświadczeń wypracowanych na bazie ważnych dla społeczności miasta wydarzeń, inicjatyw i opracowań jakimi były: „Polityka kulturalna miasta z roku 2005”, „Agenda 21 dla Kultury”, „Aplikacja konkursowa – ESK 2016”, „Forum Kultury i Bydgoski Kongres Kultury”, „Pakt dla Kultury Bydgoskiej”, „Obywatelska Rada Kultury”, „Obywatelska Strategia Rozwoju Kultury – Masterplan dla kultury”.

Wspomniane przykłady pokazują kluczowe znaczenie dobrze przygotowanej, wypracowanej strategii dla rozwoju i funkcjonowania instytucji, do tego spójnej ze strategią miasta. Uważam, że to opracowanie, przygotowane w grupach roboczych, pod kierunkiem zewnętrznego eksperta – przyczyni się nie tylko do integracji zespołu pracowników, ale także do stworzenia jasno określonych obszarów działania instytucji i zapewni jej działanie na najbliższe lata. Stąd **przygotowanie strategii dla bydgoskiego Muzeum Okręgowego uważam za jeden z głównych celów programu działalności**. Będzie to okazja do analizy potencjału instytucji, reorientacji celów strategicznych, (m.in. po to by uniknąć multiplikacji zadań w obrębie działalności różnych instytucji kultury w mieście), a tym samym do wypracowania i **wzmocnienia unikalnej marki Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy**.

W trakcie prowadzonych nad strategią prac możliwe stałoby się m.in. przyjrzenie i przeanalizowanie kwestii **nazwy bydgoskiego muzeum** – w odniesieniu do identyfikacji, rozpoznawalności instytucji. Biorąc pod uwagę zmiany, jakie w ostatnim czasie zachodzą w kwestii nazw muzeów (zmiana nazw instytucji w Wilanowie, Krakowie, Gdańsku czy w Warszawie) warto byłoby podjąć refleksję na ten temat. Redefinicji mogłyby zostać poddane nazwy poszczególnych części (budynków) muzeów. Ważne byłoby ujednoclenie ich zapisów. Pomocne mogłoby się okazać wprowadzenie określenia „oddziały” na poszczególne części muzeum. Mogłoby to wzmocnić markę Muzeum Okręgowego im. L. Wyczółkowskiego w Bydgoszcy i wpłynąć pozytywnie na jego odbiór.

ZESPÓŁ

Obecnie zespół liczy 91 osób, pełniących różne zadania. W ostatnich latach pracownicy zmagali się z wyzwaniami związanymi zarówno z pandemią jak i wynikającymi zeń powikłaniami w różnym zakresie. W kwestii najbliższych czterech lat planowane jest **wzmocnienie Zespołu** i w miarę możliwości zapewnienie ciągłości chociażby w kwestii opieki nad zbiorami. Ważnym zagadnieniem jest poprawienie warunków finansowo-socjalnych. Stworzenie możliwości stabilnego rozwoju oraz zapewnienie godziwych warunków wynagrodzenia i pracy zarówno doświadczonym, wieloletnim pracownikom jak i dopiero rozpoczynającym swoją pracę. Planowane są szkolenia związane z budowaniem zespołu, komunikacją, a także w zakresie podniesienia profesjonalizacji kadry. Istotne jest zachęcanie pracowników do udziału w programach szkoleniowych, np. Narodowego Instytutu Muzeów, a także do udziału w konferencjach czy wyjazdach studyjnych (w miarę możliwości budżetowych instytucji).

Planuję również ścisłą współpracę z NSZZ „Solidarność” w Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszcy oraz SIP tak, by czuwać nad zapewnieniem właściwych warunków pracy. Budowaniu ciągłości komunikacji z Zespołem będą służyły organizowane, na różnym szczeblu zarządzania, spotkania i zebrania. Chciałabym podkreślić w tym miejscu rolę procesu tworzenia strategii, jako elementu integrującego Zespół i wypracowującego wspólnie czytelną wizję oraz misję Muzeum, z którymi pracownicy mogliby się identyfikować.

STRUKTURA

Zmiany dotyczyć będą także struktury Muzeum, szczególnie w zakresie funkcjonowania poszczególnych działów. Konieczne będzie wprowadzenie systematyzacji i uporządkowania w obszarze jednostek odpowiedzialnych za zbiory sztuki, historii, archeologii, grafiki, etnografii, numizmatyki, fonografii i muzyki, historii techniki, a także historii farmacji i medycyny. Aktualizacja dotyczyć będzie także kwestii dotyczących inwentaryzacji, digitalizacji i konserwacji oraz administracji, działań związanych z marketingiem, promocją, obsługą gości, działalnością naukowo-wydawniczą jak i edukacyjną. Istniejące nazwy (pionów i działów) powinny zostać dostosowane do potrzeb współczesnego muzealnictwa i nowoczesnej instytucji kultury. Struktura zarządzania powinna ulec spłaszczeniu, a wewnętrzne procesy zarządcze optymalizacji. Potrzeby dotyczące istnienia nowych stanowisk, lub zmian w obrębie struktury mogłyby zostać określone podczas prac nad strategią muzeum. Jak się okazuje pozytywnym doświadczeniem przy ostatniej aktualizacji struktury było m.in.: wydzielenie samodzielnego stanowiska ds. projektów graficznych.

W trosce o zachowanie wysokich standardów w kwestiach działalności muzealnej powoływane będą zgodnie ze statutem muzeum zespoły eksperckie (kolegia).

INFRASTRUKTURA

Muzeum jest zlokalizowane w budynkach mających wysokie walory historyczne oraz turystyczne. Zarówno Spichrze nad Brdą, jak i budynki na Wyspie Młyńskiej (Galeria Sztuki Nowoczesnej, Zbiory Archeologiczne, Europejskie Centrum Pieniądza, Centrum Edukacji Muzealnej, Dom Leona Wyczółkowskiego), Gmach Główny Gdańska 4, Exploseum, a ostatnio także Apteka „Pod Łabędziem” to obiekty bardzo mocno związane z Bydgoszczą, wpisane w jej krajobraz. Stopniowa rewitalizacja trudnych do zagospodarowania budowli, których pierwotne funkcje nie były związane z celami muzealnymi, doprowadziła do stworzenia atrakcyjnych marek turystycznych miasta.

Szczególnie cenna w tym procesie stała się współpraca z miastem nad **ocaleniem zbiorów i miejsca** związanego z funkcjonowaniem historycznej apteki „Pod Łabędziem”, kultowego dla wielu mieszkańców miejsca. Proces ten, **stanowiący dobrą praktykę, modelowy wręcz przykład** mógłby być nadal kontynuowany w obszarze poprawy dostępności atrakcyjności istniejących części instytucji.

W perspektywie wieloletniej na pewno procesowi rewitalizacji, nie tylko w obszarze zabytkowej tkanki budowlanej, ale również w szerszym, dotyczącym funkcjonowania oddziału muzeum, należałoby poddać **Spichrze nad Brdą**. To kolejne kultowe dla bydgoszczan miejsce, obiekt cieszący się rozpoznawalnością i stanowiący **ikonę Bydgoszczy**. Niestety zarówno sam budynek jak i jego otoczenie wymagają refleksji oraz opracowania planu funkcjonalności. Nowe oznakowanie wejścia do muzeum, reorganizacja strefy od ul. Spichlernej (doświetlenie, monitoring, mała architektura) przy współpracy z Muzeum Legend Szyperskich Barką Lemara – oddziałem Miejskiego Centrum Kultury, przyczyniłaby się do stworzenia przyjaznego dla turystów i mieszkańców miejsca, w którym byłaby przygotowywana wspólnie lub indywidualnie oferta kulturalna obu instytucji. Jest to bowiem miejsce, do którego często zaglądają goście.

Zwiedzający, zafascynowany i przyciągnięty widokiem intrygującego zespołu spichlerzy usytuowanych nad wodą, wchodząc do wnętrza przeżywa rozczarowanie mijając ciąg zamkniętych dla niego oplombowanych drzwi, z informacją o znajdujących się za nimi magazynach. Dysproporcja pomiędzy rozmiarem budynku, a udostępnioną powierzchnią wystawienniczą, powoduje w odczuciu gości muzealnych niedosyt. **Spichrze nad Brdą**, mają potencjał stać się **Muzeum Historii Bydgoszczy** (tu proponowany rebranding nazwy), miejscem, w którym w atrakcyjny, nowoczesny sposób zostanie przybliżona, zarówno mieszkańcom jak i turystom, historia Bydgoszczy. Warto w tym miejscu nadmienić, że pojawiająca się od kilka lat idea utworzenia nowego muzeum (w sensie instytucjonalnym) poświęconemu historii miasta, nie ma uzasadnienia, szczególnie w kontekście istniejącej instytucji, z wyodrębnionym Działem Historii i zasobem muzealiów. Brak identyfikacji nazwy Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, czy konotacji Spichrzy nad Brdą z prezentacją wystawy o historii miasta powoduje impuls do podjęcia zmian w zakresie nazewnictwa. Dodam, że w zespole Działu Historii, omawiamy ten problem od kilku lat, wypracowując różne koncepcje (część z nich została spisana przez dr Annę Nadolską).

Rozwiązaniem byłoby utworzenie **nowej ekspozycji, zakomunikowanej połączeniem z nazwą Muzeum Historii Bydgoszczy, jako części Muzeum Okręgowego**. Dzieje miasta nad Brdą, zilustrowane zostaną bogatymi zbiorami historycznymi, przechowywanymi na co dzień w muzealnych magazynach. Byłaby to także okazja do przygotowania aranżacji pokazującej pierwotne funkcje budynków spichlernych, będących częścią systemu związanego z handlem rzeczonym, tak znaczącym dla rozwoju i funkcjonowania Bydgoszczy. Wzbogacona byłaby narracjami dotyczącymi mikrohistorii osób związanych z miastem. Ważnym wątkiem mogłaby być tutaj także kwestia prezentacji dziedzictwa materialnego i niematerialnego w obszarze kultury regionalnej, obejmującej regiony etnograficzne.

Emocje związane z kontaktem z **oryginalnymi, materialnymi świadectwami** burzliwej historii miasta, **autentycznymi wnętrzami** z widoczną, **zachowaną zabytkową konstrukcją**, w połączeniu z atrakcyjnymi, nowoczesnymi środkami wystawienniczymi przyczynią się niewątpliwie do powstania atrakcji turystycznej miasta i miejsca chętnie odwiedzanego przez mieszkańców. Żeby stało się to możliwe, w pierwszej kolejności należałoby znaleźć nowe miejsce magazynowania, tak, aby przenieść zbiory i umieścić je w dogodnych, odpowiednich warunkach, spełniających wymogi nowoczesnego muzealnictwa. Zaspokojeniu tych potrzeb w kontekście długofalowym byłaby organizacja magazynów poza budynkiem Spichrzy nad Brdą i poszerzenie tym samym zaplecza na potrzeby wystawiennicze i edukacyjne.

Interesującym w tej kwestii pomysłem dr. Wacława Kuczmy – dyrektora Muzeum, stała się propozycja **rozwój infrastruktury muzeum** poprzez pozyskanie dla muzeum budynku **Bydgoskiego Centrum Finansowego (BCF)**, mieszczącego się w miejscu dawnej drukarni przy Placu Praw Kobiet. Budynek, po pracach adaptacyjnych i przystosowaniu na cele muzealne mógłby stanowić, nie tylko zaplecze magazynowe, ale również atrakcyjną przestrzeń, wzbogaconą o nowoczesną infrastrukturę muzealną, związaną z miejscami na wystawy stałe oraz czasowe, projekty edukacyjne, współpracę z instytucjami kultury, stowarzyszeniami jak i organizacjami pozarządowymi. Tym samym mógłby zostać stworzony obszar **aktywizacji społecznej** w przestrzeni ul. Gdańskiej w powiązaniu z istniejącymi: Gmachem Głównym MOB, Apteką „Pod Łabędziem”, Galerią Kantorek – oddziałem Galerii Miejskiej bwa i Bydgoskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu. Do tego należałoby dołączyć przestrzeń placu, która po zazielenieniu stałaby się przyjaznym miejscem spędzania wolnego czasu. Możliwe byłoby także stworzenie punktów gastronomicznych (restauracji, kawiarni), które

mogłyby zatrzymać na dłużej turystów i stanowić miejsce spędzania czasu wolnego przez lokalnych odbiorców, a których oferta mogłaby się łączyć z działalnością wymienionych podmiotów. W przypadku braku możliwości zakupu BCF, konieczne byłoby stworzenie magazynu na potrzeby muzealne, spełniającego wymagania ustawowe, bądź w innym istniejącym budynku bądź w nowo zbudowanej przestrzeni.

Gmach Główny Gdańska 4 – w przeciągu najbliższego roku będą zbliżały się ku końcowi prace nad **refektarzem**. Prawdopodobnie w 2025 roku MOB uzyska jeszcze jedną przestrzeń, o wyjątkowych historycznych i artystycznych walorach związanych z jednym z najstarszych zachowanych wraz z wystrojem malarskim wewnątrz, sięgających XVII wieku. Interesującym jest fakt, że jest to refektarz, czyli miejsce, w którym zakonnice, siostry klaryski, spożywały posiłki. Wnętrze, po ukończonych pracach, może służyć organizacjom spotkań, wystaw czasowych lub o dłuższym okresie prezentacji. Jest to jedna z możliwych przestrzeni do prezentacji Skarbu Bydgoskiego. Być może docelowo refektarz mógłby być wykorzystany, jako czytelnia wspierająca Dział Biblioteki. Na pewno warto byłoby zaaranżować funkcjonalność wnętrza bez ingerowania w unikatowy zespół malarski i nie ograniczając doń dostępu dla zwiedzających. Już teraz, jeszcze na etapie prowadzonych prac, udostępniana w ramach Europejskiej Nocy Muzeów przestrzeń refektarza, stanowi jedną z najchętniej obleganych atrakcji.

Exploseum – czołowa atrakcja Muzeum Okręgowego, jest dynamicznie rozwijającą się placówką. Wśród wyzwań dotyczących zagospodarowania tej części instytucji, na pewno należy zaliczyć ogrodzenie terenu, celem zabezpieczenia obiektu, bardziej palącą jednak kwestią jest **rozbudowa części parkingowej**, a także w dalszej perspektywie **stworzenie infrastruktury dla turystów**, m.in. z zapleczem gastronomicznym. Na ten moment ważna jest także kwestia związana z sezonowością otwarcia Exploseum (w okresie od listopada do końca lutego muzeum jest zamknięte). Z jednej strony decyzja przynosi profity w postaci obniżki kosztów eksploatacji, z drugiej, nie zapewnia całorocznego dostępu. Należałoby także zastanowić się nad zagospodarowaniem budynków pod względem zaplecza w postaci profesjonalnie przygotowanej sali edukacyjnej, w której mogłyby być prowadzone na większą skalę niż ma to miejsce obecnie warsztaty i spotkania skierowane do różnych odbiorców. Dobrze byłoby zaplanować także ekspozycję stałą udostępniającą zbiory z zakresu historii techniki. Dużą popularnością cieszyły się prezentacje kolekcji rowerów oraz motorowerów wyprodukowanych w Zakładach Rowerowych „Romet” w Bydgoszczy.

Powyższe spostrzeżenia są wynikiem autorskich przemyśleń, wynikających zarówno z własnej praktyki i doświadczenia zawodowego, jak i rozmów z pracownikami Muzeum, spotkań z gośćmi odwiedzającymi instytucję, turystami, członkami lokalnych społeczności, organizatorami ruchu turystycznego osób zaangażowanych w życie i rozwój kulturalny miasta.

ZBIORY

Muzeum prowadzi szeroko zakrojoną działalność zbiorotwórczą. Na pewno w dalszej perspektywie planuję kontynuować ustaloną w tej kwestii politykę gromadzenia, zarówno poprzez korzystanie z programów zewnętrznych dofinansowujących zakupy, jak i poprzez przyjmowanie darów i depozytów. Planowane jest także poszerzenie rozwoju kolekcji w kierunkach wytyczonych w latach ubiegłych przez poprzednich dyrektorów. Nowością stałoby się wzbogacenie kolekcji etnograficznej o zakres związany z **kulturami pozaeuropejskimi**, w zgodzie z przedwojennym profilem muzealiów gromadzonych w muzeum. Podstawową do takiego poszerzenia profilu kolekcji jest wola przekazania tego typu przedmiotów przez prywatnych kolekcjonerów, związanych z Bydgoszczą i regionem.

Warto byłoby również przeprowadzić akcje związane z pozyskaniem pamiątek bydgoskich, artefaktów należących do mieszkańców poszczególnych dzielnic. Jak pokazuje praktyka, w bydgoskich zbiorach muzealnych niemal brak obiektów związanych np. z Fordonem i jego mieszkańcami. Rozwój kolekcji w tych kierunkach mógłby się odbyć na zasadach zorganizowanych działań projektowych, obejmujących także kwestie przygotowania wystaw i publikacji.

Niewątpliwie kontynuowane powinno być nabywanie prac Leona Wyczółkowskiego oraz prac z zakresu sztuki współczesnej, co przyczyni się do ciągłego, systematycznego rozwoju kolekcji. Należy również nadal prowadzić prace nad poszerzeniem i prezentacją informacji o zbiorach szerszej publiczności, tak by były one dostępne dla odbiorców. Kontynuowany będzie proces digitalizacji zbiorów. Ważną kwestią jest także dalsze prowadzenie oraz rozwijanie działalności w zakresie konserwacji zbiorów. W planach zakładane jest doposażanie pracowni, m.in. na drodze pozyskiwanych środków zewnętrznych.

PROJEKTY BADAWCZE

Planowane jest dalsze efektywne rozwijanie profilu naukowego muzeum. W muzeum realizowane są obecnie następujące projekty badawcze prowadzone przez pracowników związane m. in.: z życiem artystycznym Bydgoszczy 1920-1939 (dr Barbara Chojnacka), badaniami nad dziejami kobiet w Bydgoszczy oraz ich obecności w życiu społeczno-kulturalnym (dr Anna Nadolska), dziejami aptekarstwa i farmacji w Polsce i na świecie (dr hab. Wojciech Ślusarczyk, prof. UMK), stratami wojennymi Muzeum Miejskiego (Anna Pruss-Świątek, Anna Kaszubowska, Monika Leśniak-Skocka, Tomasz Koss, Monika Poła dr Gabriela Frischke), badaniami archeologicznymi (Józef Łoś, Jolanta Szałkowska-Łoś), skarbem bydgoskim (dr Krzysztof Jarzęcki), historią Muzeum (Kamil Ściesiński), czy zwyczajami związanymi z życiem codziennym bydgoszczan oraz regionów etnograficznych (Anna Kornelia Jędrzejewska). Wymienione, realizowane projekty pełnią ważną rolę w działalności muzeum. Stanowią potencjał, który w kolejnych latach będzie wzmacniany, kontynuowany i rozwijany. W miarę możliwości budżetowych ich poszczególne etapy będą finalizowane w postaci publikacji, wystaw, wykładów, konferencji.

Do istniejących projektów badawczych chciałabym dodać kolejny: **projekt związany z dzielnicami bydgoskimi**, tak by zachować pamięć i materialne ślady związane z życiem codziennym mieszkańców ważnych dla Bydgoszczy dzielnic, np. Czyżkówko, Kapuściska, Bartodzieje, Szwederowo, Fordon itp. Istotnym czynnikiem integrującym i tworzącym sieć połączeń między muzeum, a lokalną społecznością miasta oraz regionu byłyby cykliczne wydarzenia, połączone z publikacjami, prezentacjami mikro historii i osobistych narracji. W projekcie wzięliby udział regionaliści, przewodnicy, lokalni działacze (projekt poświęcony bydgoskim dzielnicom realizuje m.in. Piotr Weckwerth, czy Damian Rączka), mieszkańcy miasta, potomkowie tych, którzy niegdyś w nim żyli. Podsumowaniem byłyby wystawy w cyklu dwuletnim, pokazujące poszczególne dzielnice.

WYSTAWY STAŁE

W przeciągu czterech lat współpracy proponuję przygotowanie nowych koncepcji wystaw stałych:

Muzeum Historii Bydgoszczy w Spichrzach nad Brdą. Koncepcja tej ekspozycji została przedstawiona powyżej w części dotyczącej infrastruktury. Możliwość realizacji wystawy ocenić należy w zależności od zakresu i harmonogramu prowadzonych prac w perspektywie 4-6 lat.

Kolejnym pomysłem byłaby stała wystawa pod roboczym tytułem „**Bydgoska kamienica**”. W tej koncepcji proponowałabym po pozyskaniu jednej z historycznych kamienic w centrum miasta, przygotowanie aranżacji opowiadającej o życiu codziennym mieszkańców Bydgoszczy w kilku okresach historycznych: 2. poł. XIX w., początku XX wieku, dwudziestolecia, okresu powojennego (PRL) do końca XX wieku i pierwszej ćwierci XXI w. Aranżacja miałaby charakter scenograficzny, uwypuklający realia życia codziennego mieszkańców. Byłaby to okazja do prezentacji zbiorów z różnych kolekcji muzeum (historii, sztuki, rzemiosła artystycznego, etnografii, fonografii, historii techniki, farmacji). Ponadto w nawiązaniu do działań związanych z etnologią miast, mogłyby się pojawiać okresowe aranżacje dotyczące różnych w cyklu dorocznym świąt. W jednym z pokoi mogłaby się znajdować przestrzeń, do własnego projektowania. Biorąc pod uwagę, że w Bydgoszczy nie ma stałych ekspozycji związanych z tak szeroką i kompleksową prezentacją życia codziennego jego mieszkańców w okresie XIX i XX wieku, mogłaby to być wartościowa realizacja muzealna oraz ciekawa atrakcja turystyczna. Projekt ten jest do realizacji w dalszej perspektywie, wymagający pozyskania środków zewnętrznych i odpowiedniego zaplecza w postaci budynku. Perspektywa realizacji to czas około 4-6 lat.

Jeżeli chodzi o stałe ekspozycje z zakresu sztuki, to w najbliższym czasie (zgodnie z planem pracy MOB na 2024) będzie miała miejsce **kolejna odsłona projektu OBRAZY NIE–RZECZYWISTOŚCI. Między fikcją a rzeczywistością w Gmachu Głównym na Gdańskiej 4.** „Nowa odsłona wystawy skupi się na odmiennych formach i treściach obrazowania” – czytamy w Planie Pracy MOB na 2024 r. Wystawa jest związana z rewitalizacją Gmachu Głównego przy ul. Gdańskiej 4.

Galeria sztuki przed 1945 r. – to koncepcja zagospodarowania budynku Galerii Sztuki Nowoczesnej. Doświadczenie organizowanych w ostatnich latach wystaw prezentujących dzieła artystów z kolekcji zbiorów sztuki przed 1945 rokiem wskazuje na niesłabnące zainteresowanie odbiorców tym właśnie tematem. Warto przypomnieć niektóre z nich: „Mistrzowie” cz. 1 (2017-2018) i „Mistrzowie” cz. 2 (2020), „Gościnnie. Malarstwo ze zbiorów Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy” w Pałacach Ostromecko – oddziale Miejskiego Centrum Kultury w Bydgoszczy we współpracy z Galerią Wspólną, a także wystawa jubileuszowa „Teraźniejszość czasu przyszłego”.

W kolekcji znajdują się prace m.in.: Teodora Axentowicza, Olgi Boznańskiej, Józefa Chełmońskiego, Juliana Fałata, Wojciecha Gersona, Juliusza Kossaka, Franciszka Ksawerego Lampiego, Jacka Malczewskiego, Jana Matejkę, Władysława Podkowińskiego, Ferdynanda Ruszczyca, Kazimierza Sichulskiego, Wojciecha Weissa i Stanisława Wyspiańskiego. Duży zbiór stanowią obrazy **autorstwa urodzonego w Bydgoszczy akademickiego malarza Maksymiliana Antoniego Piotrowskiego**. Ważna byłaby także stała prezentacja prac również **urodzonego w Bydgoszczy Waltera Rudolfa Leistikowa**. Ekspozycję uzupełniałaby kolekcja rzeźby z takimi twórcami jak: Ksawery Dunikowski, Konstanty Laszczka, Ferdynand Lepcke czy Edward Wittig. **Wyjściem naprzeciw oczekiwaniom odbiorców byłaby stała prezentacja tych zbiorów**. W zależności od realizowanych w muzeum projektów ekspozycja byłaby zaprezentowana na jednym, bądź dwóch piętrach (do konsultacji z dr Moniką Kosteczko-Grajek, kierownikiem Działu Sztuki), pozostałe piętra Galerii przeznaczając na wystawy o charakterze czasowym.

Skarb Bydgoski – zgodnie z informacjami zawartymi w „Planie pracy MOB na 2024 rok” w Europejskim Centrum Pieniądza ma zostać zaprezentowana druga część ekspozycji – pokazująca ozdoby ze skarbu. W ramach programu proponuję rozważanie prezentacji wystawy Skarbu Bydgoskiego w nowej lokalizacji, pokazującej znalezisko w kompleksowej, nowoczesnej formie. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu gości, lokalnej społeczności oraz turystów odwiedzających miasto, proponowane są dwa warianty wystawy. Pierwszy związany wnętrzem dawnego refektarza z zachowanymi malowidłami ściennymi z pocz. XVII wieku na Gdańskiej 4. Drugi w Spichrzach nad Brdą, po opisywanym procesie relokacji magazynów i ponownym zaaranżowaniu przestrzeni. Wystawa prezentowałaby całość znaleziska, z opisanymi kulisami odkrycia, w dynamiczny i atrakcyjny sposób omawiając poszczególne artefakty zarówno numizmatyczne jak i biżuterię. **W Europejskim Centrum Pieniądza, ze**

względu na specyfikę charakteru dosyć niewielkich pomieszczeń, umieszczona byłaby **nowa ekspozycja dotycząca historii mennicy bydgoskiej i słynnej studukatówki**, wybitej onegdaj w Bydgoszczy. Realizacja tych planów jest związana z zakończeniem prac w refektarzu oraz pozyskania funduszy na aranżacje i dostosowanie wnętrza do potrzeb wystawy.

Kolejnym pomysłem dotyczącym stałych wystaw jest zorganizowanie ekspozycji dotyczącej **prezentacji dziedzictwa kulturowego regionów etnograficznych** województwa kujawsko-pomorskiego: Kujaw, Pałuk, Borów Tucholskich, Krajny, Kociewia, ziemi chełmińskiej i dobrzyńskiej. Wystawa pokazująca życie codzienne, kulturę zwyczaje, sztukę zorganizowana by była jako aneks do wystawy historycznej w Spichrzach nad Brdą. W Bydgoszczy brakuje ekspozycji pokazujących historię życia codziennego wokół miasta. Wielu bydgoszczan swoje korzenie wywodzi z okolicznych wsi i miasteczek. Przygotowana w sposób atrakcyjny, z ujęciem walorów edukacyjnych ekspozycja byłaby cennym uzupełnieniem w zakresie kształcenia regionalnego. W Bydgoszczy działają Zespół Pieśni i Tańca Ziemia Bydgoska, czy Zespół Pieśni i Tańca „Płomienie” możliwość dostępu na miejscu do ekspozycji pokazujących region (np. tradycyjne stroje z Pałuk, Kujaw) dałaby szansę dzieciom i młodzieży na lepsze poznanie i zrozumienie kultury ludowej, a także rozwój w tym zakresie. Dla starszych byłaby swoistą podróżą sentymentalną. W Bydgoszczy odbywa się także Festiwal Kultury Muzyki Ludowej i Tradycyjnej „Ethniesy” organizowany przez Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, działa Galeria Sztuki Ludowej i Nieprofesjonalnej Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury. Warto dodać, że jedną z **dziedzin kreatywności w ramach Sieci Miast Kreatywnych UNESCO jest właśnie sztuka ludowa**. Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy posiada nie tylko zbiory związane z twórczością ludową, ale także współpracuje z twórcami i bierze aktywny udział w procesie dokumentacji, rejestracji i opieki nad ich umiejętnościami, wpisującymi się w obszar dziedzictwa niematerialnego.

Okazją do zbudowania kolejnej ekspozycji o dłuższym okresie prezentacji byłaby **wystawa zbiorów muzealnych z zakresu muzyki**. Szczególne miejsce zajmują zabytki pochodzące z Kolekcji Fonograficznej Ewy i Adama Mańczaków. W tym aspekcie ważną byłaby prezentacja nie tylko samych urządzeń, bądź instrumentów, ale również nagrań muzycznych utrwalonych na blisko 6000 płytach gramofonowych. Ekspozycja mogłaby powstać również w Spichrzach nad Brdą lub w Gmachu Głównym na Gdańskiej 4.

Pozostałe ekspozycje stałe będą poddane przeglądowi, w kwestii funkcjonalności poszczególnych części, multimediiów oraz modernizowane pod kątem bieżących potrzeb związanych z ruchem turystycznym, prowadzoną działalnością edukacyjną oraz dostępnością. Chciałabym podkreślić, że kwestie związane z tworzeniem programu merytorycznego wystaw zarówno stałych i czasowych, **będą wypracowywane wspólnie z zespołem pracowników.**

PATRON

Ważnym elementem wzmocnienia marki muzeum jest dalsze poszerzanie kolekcji z twórczością **Leona Wyczółkowskiego**. Pomimo, że **Dom Leona Wyczółkowskiego** należy do chętnie odwiedzanych części naszego muzeum, to wyzwaniem jest niewątpliwa bariera związana z gabarytami budynku. Być może należałoby w dalszej perspektywie czasu zaplanować przeniesienie zbiorów lub/i otworzenie nowej przestrzeni pozwalającej na zwiększenie dostępności do dzieł i pamiątek osobistych artysty. Być może mogłaby mieć ona formę pawilonu przylegającego do istniejącego budynku i pozwalającego na szerszą prezentację. Warta refleksji jest także kwestia zagospodarowania terenu wokół Domu Leona. Być może możliwa byłaby (re)organizacja ogrodu, z nasadzeniem kwiatów i drzew (cisy, drzewa owocowe), które szczególnie lubił oraz przedstawiał w swoich pracach. Proces odbywałby się przy współudziale i konsultacjach z miejskim konserwatorem przyrody.

Jednym z najważniejszych wyzwań i realizacji kadencji dyrektorskiej w latach 2024-2028 będzie ukończenie prac na **katalogiem dzieł Leona Wyczółkowskiego** ze zbiorów muzealnych. Proces ten, rozpoczęty przed laty przez pracowników muzeum powinien zostać jak najszybciej ukończony. Wsparciem może być tutaj pozyskanie środków zewnętrznych.

Co trzy lata w ramach **Międzynarodowego Triennale Grafiki w Krakowie** przyznawana jest **Nagroda Specjalna Muzeum im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy** dla wybitnego twórcy. Nagrodą jest organizacja wystawy w Muzeum. Najbliższe Triennale odbędzie się w tym roku, co będzie wiązało się z przygotowaniem wystawy czasowej i katalogu prac laureata w nadchodzących latach.

Planowany jest powrót do **Ogólnopolskiego Konkurs Fotograficznego „Śladami Leona Wyczółkowskiego”**, związanego z inspiracji twórczością i życiem artysty. W tym obszarze można byłoby na nowo opracować regulamin i poszerzyć jego zakres o multimedia, animacje czy film. Do współpracy przy tworzeniu jury konkursu można byłoby zaprosić lokalnych twórców, środowisko artystów fotografików, artystów fotografików przyrody. Współpraca nad realizacją konkursu mogłaby się odbyć we współpracy np. z Muzeum Fotografii czy Fundacją Fotografistka. Projekt byłby realizowany w cyklu corocznym lub dwuletnim.

Stałą formułą współpracy z Państwowym Liceum Sztuk Plastycznych im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy jest organizowany **piknik** z okazji urodzin artysty. Jest to okazja do integracji i wspólnego spędzania czasu, ale również poznania patrona szkoły oraz możliwość twórczego zreinterpretowania jego dokonań.

Warto wspomnieć o kilku wydarzeniach, które będą okazją do wygenerowania projektów wystawienniczych, edukacyjnych, naukowych lub wydawniczych. W 2026 roku będziemy obchodzić 90-lecie śmierci Leona Wyczółkowskiego i **80-lecie od nadania instytucji imienia artysty**. Z kolei rok później, w 2027, świętować będziemy 175. rocznicę urodzin Leona oraz 85 lat od śmierci jego małżonki Franciszki. Ważną, okrągłą rocznicą będzie **90-lecie daru Leona i Franciszki Wyczółkowskich** na rzecz Muzeum. Z tej okazji mogłaby zostać zorganizowana wystawa oraz **konferencja naukowa** poruszająca zagadnienia darów i darczyńców, a także mecenatu w muzeach. Byłaby to dobra okazja do zaprezentowania katalogu dzieł Wyczółkowskiego.

Propozycją długofalową byłoby stworzenie **wystawy immersyjnej** poświęconej twórczości Leona Wyczółkowskiego. Nadal będzie kontynuowana współpraca z Muzeami chcącymi zaprezentować prace z kolekcji MOB w Polsce. Przewidywane są maksymalnie dwie prezentacje w przeciągu roku.

WYSTAWY CZASOWE W LATACH 2024–2028

W „Planie MOB na 2024” znajdują m.in. takie wystawy o charakterze czasowym jak: „Hanna Oinonen. Grafika. Instalacje”; „Horror w Muzeum”; „Barwny świat jarmarków”; „Monety, banknoty i medale z kolekcji Stanisława Niewiteckiego”; „Archeologia i sztuka”; „Zapomniany świat „Edison” początki światowej fonografii”; „Fotografia artystyczna ze zbiorów MOB” (tytuł roboczy) w ramach 10. Vintage Photo Festival oraz także wystawy festiwalowe czy wystawa prac dzieci z cyklu „Wymarzone muzeum”.

Plan wystaw czasowych na kolejne lata będzie budowany wspólnie z zespołem muzealnym oraz podczas indywidualnych spotkań z pracownikami. Niektóre z wystaw stanowić będą pokłosie projektów badawczych (przedstawionych w odrębnym rozdziale), i realizowane będą w cyklu co najmniej dwuletnim, tak aby w pełni zaprezentować wyniki i przygotować publikacje.

Planuję w ramach kadencji przygotowanie co roku **minimum 10 wystaw czasowych** (w zależności od ich charakteru, rozmiaru, zakresu i dostępnego budżetu, a także w związku z pracami nad rewitalizacją i rebrandingiem stałych wystaw). Liczba ta może ulec zwiększeniu. Koncepcja planu zakłada, że każdy z działów ze zbiorami będzie mógł przygotować prezentację co najmniej jedną w przeciągu dwóch lat.

Proponuję cykl wystawienniczy **MISTRZ – DZIEŁO – NARRACJE – EMOCJE** w ramach, którego dwa lub trzy razy do roku, będzie miała miejsce prezentacja dzieła z kolekcji MOB, połączona z opowieścią o życiu i twórczości wybranego artysty. Wystawa ze względu na kameralny charakter będzie odbywała się w pomieszczeniu na antresoli w Galerii Sztuki Nowoczesnej. Uzupełniać ją będą informacje biograficzne, zdjęcia. Inauguracja cyklu mogłaby się odbyć jeszcze w tym roku. W nadchodzących latach planowane są również wystawy dotyczące m.in. inspiracji folklorem w malarstwie.

Wśród kontynuacji projektów wystawienniczych należałoby wskazać na prezentację **kolekcji kobiecych ubiorów i akcesoriów modowych**, której właścicielem jest **Adam Leja**. Poprzednia edycja została przyjęta entuzjastycznie przez gości, zyskując ogólnopolski rozgłos. Tym razem kolejna odsłona kolekcji dotyczyłaby ubiorów z czasu 2. połowy XX wieku.

Biorąc pod uwagę zakresy badawcze prowadzone przez pracowników muzeum warto byłoby je w miarę możliwości sfinalizować w formie wystawy i koniecznie udostępnić wraz z publikacją. Zakładam zwiększenie **wystaw o charakterze problemowym**, związanych m.in. z życiem codziennym mieszkańców miasta oraz regionu, a także problematyką artystyczną.

Historia kobiet w Bydgoszczy i ich działalność, to jeden z tematów badawczych realizowanych w muzeum (przez dr Annę Nadolską – kierowniczkę Działu Historii). Projekt ten mógłby zostać zaprezentowany w formie wystawy połączonej z publikacją. Ekspozycja byłaby uzupełniona również pamiątkami związanymi z życiem codziennym kobiet oraz dokumentacją archiwalną i fotograficzną.

Życie artystyczne i środowisko plastyczne w Bydgoszczy w latach 1920-1939 – wystawa nawiązywała by do ekspozycji organizowanej w 2002 roku, ale z nowymi uzupełnieniami i wątkami (badania prowadzone przez dr Barbarę Chojnącką – kierownik Galerii Grafiki i Rysunku).

Archeologia Bydgoszczy i regionu – wystawy związane z badaniami prowadzonymi przez Dział Archeologii (Józefa Łosia i Jolantę Szałkowską-Łoś).

Cykle wystaw problemowych: **Dzielnice Bydgoszczy i ich mieszkańcy** oraz **Migracje – mniejszości w Bydgoszczy** tworzone byłyby w zespołach interdyscyplinarnych, w skład których wchodziłoby pracownicy różnych działów oraz zaproszeni eksperci. Ekspozycje organizowane byłyby naprzemiennie w cyklach dwuletnich.

Na uwagę zasługują planowane **ekspozycje czasowe w Aptece „Pod łabędziem”**. Wprawdzie niewielka powierzchnia ogranicza możliwości projektowe, niemniej praktyka pokazuje, że w tej przestrzeni można udostępnić cenne obiekty z zakresu sztuki, rzemiosła czy starodruków. Program ekspozycji w tym miejscu związany byłby z historią farmacji i medycyny, ale także aspektami szeroko dotyczącymi zdrowia, ciała ludzkiego i jego funkcjonowania, światem flory i fauny zgodnie z profilem placówki. Walorem wzbogacającym wystawy w Aptece – jak pokazuje praktyka – są bardzo atrakcyjne warsztaty, cieszące się szerokim zainteresowaniem gości.

WSPÓŁPRACA

Planowana jest dalsza współpraca z instytucjami kultury, ośrodkami naukowymi, uczelniami, szkołami i ośrodkami szkolno-wychowawczymi, organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami oraz fundacjami działającymi w Bydgoszczy i w regionie, ale również w aspekcie ogólnopolskim i międzynarodowym.

Dotyczy to również **branżowych stowarzyszeń** takich jak: Stowarzyszenie Muzealników Polskich, Stowarzyszenie Muzeów Uczelnianych, Polskie Stowarzyszenie Inwentaryzatorów Muzealnych, Stowarzyszenie Muzeów Sztuki Inżynieryjnej, Forum Edukatorów Muzealnych, Stowarzyszenie Historyków Sztuki z ich lokalnymi oddziałami.

Zakres współpracy Muzeum będzie obejmował zarówno instytucje kultury, podmioty naukowe, organizacje pozarządowe i twórców na poziomie lokalnym, ogólnopolskim jak i międzynarodowym. Polityka instytucji zakłada otwartość i wolę współpracy w miarę możliwości wynikających z posiadanych zasobów (kadrowych, finansowych, lokalowych i czasowych).

W ramach istniejącej sieci współpracy kontynuowana będzie inicjatywa **Forum Bydgoskich Muzeów** (tworzą je Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego w Bydgoszczy, Muzeum Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Muzeum Mydła i Historii Brudu w Bydgoszczy, Muzeum Oświaty w Bydgoszczy, Muzeum Fotografii w Bydgoszczy, Muzeum Wodociągów w Bydgoszczy, Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy), które wraz z innymi instytucjami kultury współorganizuje w Bydgoszczy **Europejską Noc Muzeów**. Istotną w kontekście działania Forum, byłaby działalność szkoleniowa, ale również konsultacyjna, mająca **na celu zapewnienie profesjonalizacji w zakresie gromadzenia i opieki nad pozyskiwanymi zbiorami**. Często bowiem stowarzyszenia, organizacje działające w Bydgoszczy doświadczają wyzwań w kwestii pracy z historycznymi lub artystycznymi artefaktami.

Proponuję również organizację obchodów miejskich **Międzynarodowego Dnia Muzeów i Galerii** (na wzór Dnia Edukacji Narodowej, Międzynarodowego Dnia Muzyki, Międzynarodowego Dnia Teatru w Bydgoszczy), w czasie którego w sposób szczególny przypomniano by o roli tych instytucji dla kultury i rozwoju życia artystycznego. Byłaby to również okazja do wzmocnienia kadry tworzącej ofertę kulturalną w tych jednostkach nagrodami finansowymi (przeznaczonymi corocznie dla kilku osób z wyróżniającymi się osiągnięciami i dorobkiem zawodowym. Wydarzenie mogłoby się odbywać 18 maja z okazji Międzynarodowego Dnia Muzeów (w tak zwany Dzień Muzealnika). Pierwsza edycja święta mogłaby mieć miejsce w 2025 roku.

W zakresie współpracy przy projekcie **Sieci Kreatywnych Miast UNESCO**, koordynowanych z sukcesem przez Miejskie Centrum Kultury w Bydgoszczy, również Muzeum może aktywnie wspomóc inicjatywy związane z rozwijaniem połączeń. Szczególnie w aspektach związanych z dziedzinaми kreatywności takich jak muzyka, rzemiosło artystyczne i sztuka ludowa, wzornictwo.

Planowana jest dalsza współpraca z **Miejskim Centrum Kultury w Bydgoszczy**, w zakresie stałej prezentacji prac z kolekcji muzealnej w Pałacu Starym jak i czasowej w Pałacu Nowym Zespołu Pałacowo-Parkowego w Ostromecku. W tym ostatnim miejscu planowana jest prezentacja z zakresu secesji i art déco w latach 2024 i 2025.

Fundacja Fotografistka i Photo Vintage Festival – to kolejny obszar współpracy, który może mieć wpływ na rozwój muzeum. Międzynarodowy Festiwal Fotografii Analogowej ma blisko 10-letnią historię. Muzeum współpracowało z Fundacją przy poszczególnych edycjach. W przeciągu kadencji mogłaby zostać podjęta próba nawiązania porozumienia dającego możliwość cyklicznej organizacji Festiwalu w przestrzeni Galerii Sztuki Nowoczesnej w Bydgoszczy na Wyspie Młyńskiej. To prestiżowe dla Bydgoszczy wydarzenie, zbudowało swoją rozpoznawalną na arenie międzynarodowej markę. Porozumienie zawarte z Fundacją Fotografistka (którego prezeską jest dr Katarzyna Gębarowska) może stanowić szansę rozwoju Festiwalu, zapewniając wymogi bezpiecznego prezentowania zbiorów z różnych kolekcji w kraju i na świecie w warunkach galeryjnych. Z kolei muzeum zyskałoby wsparcie finansowe oraz partnerstwo, a także **możliwość nawiązania międzynarodowej współpracy**. Przy okazji Muzeum mogłoby eksponować zbiory, zarówno z zakresu fotografii historycznej, artystycznej, dokumentalnej czy wernakularnej.

W dalszej perspektywie możliwe byłoby stopniowe opracowywanie oraz popularyzowanie zbiorów, również w postaci katalogów lub publikacji o charakterze albumowym pokazującym różne aspekty gromadzonych w Muzeum fotografii. Warto wspomnieć przy okazji o albumie „Bydgoszcz nad wodą”, która stała się okazją do popularyzacji kolekcji zdjęć prezentujących miasto z perspektywy rzecznej. Być może warto byłoby w tym miejscu pomyśleć o zaangażowaniu **Szlaku Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH₂O w Bydgoszczy** w przygotowanie kolejnego zbiorczego albumu, prezentującego fotografie związane z przemysłem bydgoskim. Oprócz tego MOB współpracując w ramach Szlaku będzie włączać się do **wspólnych projektów**, mających na celu ochronę oraz popularyzację bydgoskiego dziedzictwa przemysłowego, a także tradycyjnego rzemiosła miejskiego.

Kontynuowana i rozwijana będzie współpraca z przewodnikami oraz z organizatorami ruchu turystycznego w Bydgoszczy, regionie i w kraju. Także z placówkami naukowymi oraz szkolnymi i szkolno-wychowawczymi. Muzeum będzie współdziałać również z zarządem **Stowarzyszenia ProLeonia**, na rzecz rozwoju instytucji i rozbudowy społeczności lokalnej.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I WYDAWNICZA

Planowane są publikacje dotyczące zbiorów, również w formie katalogów, a także publikacje popularno-naukowe m.in. dla młodszych odbiorców. Warto byłoby pomyśleć o opracowaniu przewodników pozwalających na samodzielne, bardziej uważne zwiedzanie ekspozycji. Planowane są cykle spotkań i wykładów w powiązaniu z zakresem związanym z działalnością Muzeum. Kontynuowane będą istniejące cykle konferencji, m.in. Ogólnopolska konferencja naukowa „Bydgostiana” oraz cykl konferencji i seminariów współorganizowanych przez MOB w Aptece „Pod Łabędziem”. Planowane są także konferencje okolicznościowe, chociażby związana z rocznicą daru Wyczółkowskich (poruszające problematykę z zakresu darów, darczyńców i mecenatu w muzeum). W zakresie rozbudowy zbiorów bibliotecznych prowadzona będzie polityka wymiany międzybibliotecznej oraz rozwoju księgozbioru.

EDUKACJA

W zakresie działań edukacyjnym planowane jest budowanie i rozwijanie koncepcji muzeum jako „trzeciego miejsca” – miejsca spotkań poza domem i pracą, w którym można spędzać w sposób wartościowy dla siebie czas. W ten sposób mogą zostać nawiązane trwałe więzi między instytucją a odbiorcą(ami). Przygotowana zostanie oferta edukacyjna, która będzie zachęcała do aktywnego udziału w propozycjach kulturalnych MOB. W zespole edukatorów będą wypracowywane atrakcyjne oraz twórcze sposoby przekazywania treści.

Główną część odbiorców muzeum stanowią zorganizowane grupy szkolne dzieci i młodzieży. W tym zakresie należałoby nadal kształtować i budować ofertę w zgodzie z obowiązującą podstawą programową.

Zadania stojące przed współczesną edukacją w muzeum są związane z aktualnymi tendencjami cywilizacyjnymi. Badania rzeczywistości po epidemii COVID-19, pokazują zjawisko grup defaworyzowanych.

Dotyczy to sporej liczby osób, w tym osób z różnymi niepełnosprawnościami. Według prognoz pogłębia się rozpad więzi społecznych, rozwijają się choroby i zaburzenie psychiczne (dotyczące różnych grup wiekowych), następuje pogorszenie jakości życia. W najbliższych lat przewidywany jest wzrost liczby seniorów, co również wpłynie na kształtowanie grupy odbiorców muzeum.

W odpowiedzi na te zjawiska, należy wskazać na kluczową rolę muzeów w procesach działających na rzecz osobistego rozwoju, zapobieganiu dezintegracji społecznej, różnicowaniu grup. Muzeum może pełnić funkcję wzmacniającą, a nawet terapeutyczną (koncepcja związana z muzeoterapią). Proponowane w ramach programów edukacyjnych działania związane będą z wzmacnianiem i rozwojem rezyliencji oraz integracji zarówno w wymiarze osobistym jak i społecznym.

POZYSKIWANIE ŚRODKÓW, ROZWÓJ INWESTYCJI, ZARZĄDZANIE BUDŻETEM

Prowadzenie działalności statutowej oprócz dotacji docelowej będzie wspierane poprzez pozyskanie na drodze projektów środków finansowych. Aktywny udział Muzeum w programach miejskich, regionalnych i rządowych oraz z innych obszarów powoduje coroczny stały rozwój w zakresie inwestycji, zakupu muzealiów, rozwoju projektów naukowych, wydawniczych, wystawienniczych czy edukacyjnych. Strategia ta w zakresie zarządzania będzie kontynuowana i rozwijana, m.in. poprzez powołanie odrębnej komórki mającej na celu pozyskanie środków finansowych.

Również korzystanie z europejskich projektów takich jak na przykład Erasmus+, w zakresie podnoszenia kompetencji w obszarze działań edukacyjnych daje możliwość rozwoju oraz tworzenia **sieci współpracy międzynarodowej**. Przykładem mogą być projekty: „Museum of Communities” – Muzeum Społeczności realizowane przez Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie czy Rozwijaj się w MNW! Realizowane przez Muzeum Narodowe w Warszawie.

W nadchodzącej kadencji planowany jest wzrost dochodów w obszarze usług, tj. związanych z ofertą turystyczną (bilety wstępu), działalnością naukową i popularnonaukową (wykłady, spotkania, konferencje), a także edukacyjną, czy wynikająca z wynajmu przestrzeni. Inicjatywą przynoszącą dodatkowy dochód mogłaby być organizacja spotkań, łącząca elementy indywidualnych oprowadzań, pokazów, prelekcji, degustacji czy warsztatów. Dobrą praktykę w tym zakresie wypracowało Exploseum (trasa ekstremalna typu urbex) oraz Apteka „Pod Łabędziem” (warsztaty z zakresu zielarstwa i higieny).

KOMUNIKACJA

W działalności współczesnego muzeum olbrzymią wagę przywiązuje się do komunikacji, która stanowi kluczowy element budowania relacji i wizerunku instytucji. W czasie bieżącej kadencji dyrektorskiej zagadnienie to będzie stanowiło jeden z najważniejszych obszarów działań. Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy buduje i posługuje się różnymi kanałami komunikacyjnymi z grupą stałych odbiorców, tworzących wokół MOB lokalną społeczność. Są to zarówno kanały social-media takie jak YouTube, Instagram, TikTok i Facebook. W kwestii tego ostatniego medium występuje najwięcej różnorodności, poszczególne działy utworzyły odrębne profile, tak by docierać do grupy własnych odbiorców. Należałoby zastanowić się w jaki sposób zapewnić łączność komunikacji przy zachowaniu rozpoznawalności marki muzeum. Istotną kwestią jest także dbałość o wysokie walory graficzne komunikacji projektów muzealnych, zgodne z nowoczesnymi rozwiązaniami, zwracającymi uwagę na dbałość o estetykę i nowatorstwo projektów. Zadaniem w tym zakresie będzie wypracowanie standardów obowiązujących przez najbliższe cztery lata funkcjonowania muzeum.

DOSTĘPNOŚĆ, INKLUZYWNOŚĆ I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

W programie działalności Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy (MOB) dostępność jest jednym z priorytetowych założeń. W rozwinięciu hasłowym skrótu MOB odczytujemy swoistą misję: „MOB – MUZEUM OTWARTE I BLISKIE”. Wszystkie plany związane z funkcjonowaniem, działalnością i rozwojem muzeum będą uwzględniały kwestie związane z dbałością o dostępność na różnych poziomach, od zapewnienia jej od strony architektonicznej, poprzez budowanie w odpowiedni sposób informacji na ekspozycji, do komunikowania jej także w przestrzeni mediów społecznościowych MOB oraz do osobistego podejścia do zwiedzających. Kwestia ta pojawia się także w dostępności muzeum w świecie cyfrowym. Proces cyfryzacji muzeum jest naturalnym kierunkiem rozwoju instytucji, planowanym na najbliższe lata. Usługi i rozwiązania w tym zakresie, będą coraz szerzej dostępne dla odbiorców MOB. Inklusywność to kolejna cecha projektów, która jest obecna i nadal będzie deklarowana przez Muzeum. Także dbałość o zrównoważony rozwój stanie się w polityce zarządzania instytucją jednym z kluczowych elementów.

PODSUMOWANIE

Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszcy swoją markę buduje na byciu prestiżową, profesjonalną, rejestrowaną instytucją działającą w oparciu o ustawy, jak i standardy muzealne ustanowione m.in. przez ICOM oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Odpowiednie zarządzanie we współpracy z Organizatorem, wsparte wypracowaną strategią, pozwoli niewątpliwie na wydobycie ogromnego potencjału placówki w wielu obszarach: ekonomicznym, turystycznym, krajoznawczym, edukacyjnym, społecznym. Posiadane zasoby w postaci unikalnych zbiorów, doświadczonego zespołu pracowników, atrakcyjnej turystycznie infrastruktury, ciekawej oferty, predestynują MOB do stania się nowoczesnym, aktywnie działającym w sieci współpracy lokalnej, regionalnej ogólnopolskiej oraz międzynarodowej, muzeum. Stanowiąc jeden z filarów działań i polityki kulturalnej naszego miasta, wzmacniający potencjał kulturalny Bydgoszcy.

Opracowanie: Anna Kornelia Jędrzejewska

